

ĐỒ-VĂN-Y QUẦN-LÝ	
Giá bán như cũ	
AN-HÀ	
Trọn năm.....	8.000
Sáu tháng.....	3.000
Giá bán riêng như cũ trình L'APPEL	
Trọn năm.....	6.000
Sáu tháng.....	4.000
Giá bán chung hai bên	
Trọn năm.....	10.000
Sáu tháng.....	6.000

AN-HÀ-BẢO

MỖI TUẦN XUẤT BẢN NGÀY THỨ NĂM
ÉDITION EN QUOC-NGŨ DE L'APPEL

Organe d'Informations Agricoles, Commerciales et Industrielles
NHÀ BÁO Ở TAI ĐƯỜNG—Boulevard Delanoue—Cantho
Directeur Politique: TRẦN-ĐẮC-NGHĨA

PHẠM-KY-XUONG
CỦA-SỐT

Về việc mua bán hay là
mua như cũ hay là mới
bài đăng báo xin để thơ
cho M.ĐỒ-VĂN-Y quản lý

Lúc mua báo xin các
ngài chiếu cố, gửi số tiền
luôn, bản-quản lý làm
thăm cảm.

BÀN VỀ HAI CHỮ "NỘI-TRỢ"

"Nội-Trợ" nghĩa là giúp đỡ trong. Đây là câu trách-nhiệm của người đến-bà khi tổng phụ xuất giá, về ở với chồng trước phải phụng dưỡng cha mẹ và kinh lý mọi việc trong nhà cho có ngân-nạp nhỏ từ việc ăn-uống, nấu-nướng trong bếp, chăm sóc người ốm, lớn đến việc chi-dụng quân áo, kỳ lập, tết độ, phải chăm-nom từng khoản thân-tiền; sau phải xem xét việc giáo-dục con cháu trong nhà cho biệt hiếu-hạnh, biệt thương hạ tôn-tự; đã hay ở nơi nhà-trưởng con trẻ có thọ phần giáo-hóa; nhưng mà sự giáo-hóa này không bao giờ thay được sự giáo-hóa ở chôn gia-dinh; mà như là mẫu-giáo thì con trẻ mới nhiệm được mau, đạt được lạ. Sau hết người nội-trợ phải sắp đặt thể cách nào cho chôn gia-dinh mình có được một cái khí-vị êm-dâm âu-yếm, vui-vẻ hòa-thuận, để cho người chồng ngoài giờ đi làm việc mệt-nhọc về đến nhà được mọi vẻ hân-hoan trong lòng mà đi đó, được hưởng cảnh lạc-thú ở chôn gia-dinh, vui vầy cùng con vợ.

Nem đây: thì thấy cái trách-nhiệm của người nội-trợ ở chôn gia-dinh to trọng là dường nào, húng phụ-nữ ta há không lưu tâm đến mà làm-phận sự của mình cho trọn vẹn được sao?

Có nhận cũng lấy gia-chánh làm trọng, vì có em, tiền tệ kỳ gia, hậu tài kỳ quốc, việc nhà đầu minh xử, chánh nước mới quảng thi. Người đến-bà ở trong gia-dinh có phần trách-cứu hệ-nang, mọi lẽ đều phải biết cho, tào-tán lo-liện, sớm viếng tới tăm. Nên có câu: (trong bài thi "Đưa chồng đi thi")

Ngân-trúng cửa vô khuyển
(chàng gán)

Một môi nhà đơn đề thiếp lo

Lúc đưa chồng đi thi dặn-dò khuyển-chồng gán sức cho công thành danh toại; còn đạo nhà âm-ban để một thiếp góm lấy lo-liệu cho. Con trong bài thi của Quan Phan lúc ngài lại kinh tá quốc gởi về cho vợ có cặp luận như vậy:

Nợ nước ơn vua đánh có đó

Cha già nhà khó cậy nhau cùng

Nem đây: thì đủ biết phong-hóa nước nhà ta về việc gia-dinh giáo dục xưa nay thì chỉ giao về cho tay nội-trợ.

Đã giao thác bệ giáo-dục ở chôn gia-dinh cho người đến-bà; nhưng bây lâu ở nước ta, xét ra thì khoa học này không có được mấy người lưu tâm đến mà dạy bảo gái nhà ta lớn lên xuất giá có đủ tài bộ mà

làm tay nội-trợ. Cũng có nam ba quyền nữ-tác, nữ-huân, song toàn là sách dạy luân lý càng thường dạy những điều phổ thông về ngôn, hạnh, công, dung, chờ chưa thấy có bộ sách nào dạy về khoa quản lý của phận nữ-lưu, lúc được mang tên là "Nội-trợ". Nên chỉ phần nhiều con trẻ ít được nhờ mẫu-giáo; vì nếu gái sinh nhảm nhà thì gia-phiệt-duyet, cha có đức, mẹ có hạnh dạy bảo con phải phép những cách quản lý trong gia-dinh; thì gái này còn khá được là tay nội-trợ, lúc về nhà chồng biết làm cho gia-dinh được an vui, vì bằng: gái sinh nơi nhà thất-giáo, cha không biết thừa phận, mẹ không biết việc mình mà dạy con các việc làm dâu, quản lý trong nhà, sanh sao đẻ vậy; lẽ tự nhiên: lúc lấy chồng thì có khác nào như hối ở cùng cha mẹ vậy. Nào có thầy dõng phượng-phép gì khác nữa. Bởi vậy: đang buổi này thường thấy có nhiều cái gia-dinh, người đến-bà chỉ mang tên là tay nội-trợ; song cách quản-trị thì làm nổi lòi-thời đáng phiền. Ấy cùng bởi lòi ở trên mà rơi xuống. Người nội-trợ xem dường như hết gín trách-nhiệm tán-táo âu-lo, trên chẳng cung dưỡng cha mẹ chồng, dưới không chăm nom dạy-dỗ con trẻ, lại còn được an-nhàn cứ cậy sức người chồng làm việc kiếm tiền nuôi vợ nuôi con. Đã không sánh kịp các tay nội-trợ thuở trước mà có người lại xa-hóa, bài-bạc, chơi-bời có khi còn trôi dơng sự từ Hà-dông làm cho hư danh gia của chồng là khác nữa.

Vậy muốn được ngân-ngừa các đức tề này, theo tiếng-kiên của tôi, thì nên lập riêng một trường gia-chính để dạy-dỗ các nữ-nhi trong nước, hoặc là thêm vào nơi chương trình giáo-huân ở các Nữ-học-Đường, một khoa dạy việc tế gia nội-trợ, để cho phe phụ-nữ nhà ta ngoài việc học văn-chương, bút toán, ngôn, hạnh, công, dung, còn học thêm khoa quản-trị gia-dinh, hầu ngày xuất giá theo chồng, cho đáng mặt xứng tằm Nội-trợ.

PHẠM-KY-XUONG

Văn uyển

Quan chủ quận Ômon đi ghé
ngã Xẻo-Đẽ viễn làng Giaxuân.

Giaxuân mới đến, đến lần đầu
Thấy cảnh đa tình để ít câu.
Xẻo-Đẽ hết tay thàng chống cạ
Trá-niên mới cánh dứa chèo sâu.

Quan Toàn-quyền Varenne đà tới Saigon

Chiều thứ tư 18 Novembre, đúng 3' nhưng con mắt đều chăm ngay qua giờ rưỡi, kèn hơi ở hàng Charner đã nhà Rừng, thấy hai cái ống khói chiếc bao tin cho bà lãnh hay rằng chiếc tàu Paul Lecat đến si, phó khỏi ra Paul Lecat đã đến nhà Rừng thì ngược trời, rồi lần lần tiến tới.

Còn nửa giờ nữa cấp bến. Thuyền hạ lễ đi xe người đi bộ đều kéo nhau xuống bờ sông Saigon để xem cuộc tiếp rước rất long trọng ấy.

Đọc theo con đường Le Myre de Vilers, từ cột cờ Thủ-ngũ cho chí trước trại Thủy-binh, thuyền hạ xuống mặt nước, đến đôi chèo chèo không muốn lớt. Giữa đường thì các quan Tây, Nam ở Saigon, các quan Tham-biện, Chủ-quân, Cai Phó-tổng ở lục tỉnh, khảm áo chỉnh tề, mẽ dùi, kiềng-tiền, người xe hơi tới lui rộn rục. Hai bên te co tưng sừng-sà, có tưng mực-tô, bông súng giăng lườm, giữ gìn sự yên ổn.

Tại Place Rigault de Genouilly có một đạo mã-kị tay cầm gươm sáng chói, có một đạo nhạc binh của chiến thuyền Jules Michelet chực chờ quan Toàn-quyền tới. Các quan văn võ Tây Nam thì nhúm nhau lại cầu tàu trước một hình ảnh lớn, hình ảnh người đi bộ kết bông rơm rơm màu khác hơn mọi bữa.

Máy muốn con người ta đứng đây

Quanh cơ Ngọn-Sự ngay lòng lạch
Thừa nhất Bông-Vàng thẳng dạ cầu
Nhiều ngả lửa qua, qua lửa lại
Giữ chừng mực nước để đi đầu.

Hương chức làng Giaxuân hầu
rước quan Chủ-tỉnh có quan Chủ-quân và Cai-tổng Định-thời.

Đi đầu cũng là một đôi lời,
Ghánh bỏ ngay nay đã tới nơi,
Châu chực Hương-Lan có trái sát,
Đón đưa quân long pháo vang trời.

Lo bề yên-ôn loan bề lợi,
Định cuộc mở mang sửa cuộc đời
Sắp đặt xong rồi quay trở lại,
Mừng cho trăm họ thấy an vui.

Ômon, le 23 Octobre 1925

Quan Phủ, Chủ Quận Ômon

NGUYỄN-VĂN-KHÂN

Đề

Dự Chúc:

Lễ Thời-nội cho con Mộng-Nguyệt

Giáp nam Câu-chức tre an chơi

Kính tá vãi càn đáp thiệp mời:

"Cầm huệ sơn sơ, hoa này sớm

"Nhà lang thềm nước-phước rồi đến

"Ray nường quê các càn nuôi dạy

"Sau về môn nư "chơi" rang-ngươi"

Mộng Nguyệt năm nay mừng có Văn-

Mộng Hùng năm tới mới thêm lời.

Thước-sơn: Mộc-Quân-

Hĩ-đề

Tự-thân

Xét càng thêm ngân nghĩ càng kinh.

Dắt khách vào ra có một mình.

Trong biết ruột rà ba trẻ dại,

Ngoài không, quyền thích ít ai tin.

Vì đôi mắt tục đánh vô lực.

Bởi làm lòng thanh chịu bệ tình.

Hai mấy xuân thu rằng rứa những.

Cho là tóc bạc phụ mây-xanh.

Đoàn-Bá-Lợi

Lời rao bán thuốc

Tam sắc bổ hoàn tôn trị nam nữ
lão ấu thân thể hư nhược, mỗi một
ve 1\$50.

Điều kinh bạch đới hoàn, tôn trị
phụ nữ bế kinh xích đới bạch đới
cửu bất thọ dụng đang chứng một
ve 1\$00.

Bổ phế thành được thủy tôn trị
nam nữ lão thiếu như thiết tôn khai
cửu khai đặng chứng giá mỗi ve 0\$40.

Ngũ lâm bạch trước hoàn một
ve 0\$40.

Nhơn sâm hảo diễn hoàn một
ve 0\$30.

Chư quân quan cổ thỉnh nhận cầu
kỷ mạch vi kỳ, nhà ở tại Annam Cánh-
thor, cầu tàu lục-tỉnh nhà số 32, tôn
biện, sanh thực được tài sản nhưng
ngọc quý, phát khách.

Cánh-thor: TRÍ-TRUNG-HÒA cáo bạch

Thăm niên đất thương

Thế tình sở vọng mơ ước của dân
có chi qui hơn là đời hằng gọi quan
Tổng phụ mẫu chi dân, đến đôi làng
cùng vi y như thế, nhưng thọ lãnh
quyền cha mẹ mới cư xử cho sao?
Con khôn cha mẹ vui lòng, dân đói
khó lo toan cứu giúp.

Cho nên đứng làm bề trên đối với
dân tình là thì ăn bổ được ải quả truất
cổ, trị cướp đoạt, dẹp cón đồ, bình
vực quyền lợi dân lành, chấn chỉnh
kinh cầu đường cùng nhiều công ích
bá tánh sanh nhai gỏi nuồn ơn trạch.

Hội tế bầy thốn chúng tôi thiết
nghĩ một cuộc long trọng là lễ gán
Médaille d'Honneur nhất hạng cho
ông Trần-minh-Hậu Tri-huyện hono-
raire Chánh-tổng Định-tướng Sóc-
trăng và đeo kiềng tiền cho lính phu-
nhon của ngài nghĩ ra cũng đáng bia
gương tốt cho người hiền đức làng
tôi và công chúng xin tổ sau đây.

Buổi ban mai ngày 9 Novembre
1925 trong khoản 7 giờ bầy thốn trước
sau lễ trụ tại cầu tàu phố chợ vòm
Cái-cón gần sông cái, về trời nhàn
dưỡng mắt mẽ phong quang, nhìn xem
chúng đơn nghĩ lệ trang hoàn treo cờ
kết tuội kiêu hoa đặt đề đề chính
ngụy nga có thầy Ban-biện, Hội-đồng
dự kiến, ai mà trông thấy thăm nghĩ
cho thật là:

Hoa kiêu đơn xây xinh bốn thu
Sắc xinh phơi phở dướn năm màu.

Gần 9 giờ trưa tàu tới xúp-lê ghé
đầu, các viên quan chức sắc hai bên
chực rình hoàng nghinh hi tiếp, đến
khách-đường an vị là: Quan Tham-
biện Chủ-tỉnh, quan Biện-ly, quan
Đốc-học, quan Hòa-đồ, quan Chủ-
quận Kế-sách, quan Cò Đại-ngải, Sóc-
trăng. Khi ấy quan Chủ-tỉnh đứng
đọc một tờ ban kien tiếng Pháp ý vị
thăm trăm, quan Chủ-quân có diễn
dịch sang ra chữ quốc-âm đọc giữa
đồng người nghe rõ.

"Ngày nay ta rất hân hoan mà đến
cho ông huyện-hàm Trần-minh-Hậu
là một viên quan rất xứng đáng, một
tấm ngàn bài nhưt hạng vậy.

Ông Huyện Hậu nay được 55 tuổi
và 30 năm giúp việc quan, làm Giáo-
tập 5 năm, hương-chức 8 năm, Hội-
đồng địa-hạt 6 năm và Cai-tổng từ năm
1912 trong các phần sự ông đều lấy
tài năng cứng cỏi, quyền hành, và hết
lòng nhiệt thành mà giúp nước.

Năm 1918 ông thăng chức Huyện-

V. H.
(Đ. P. T. B.)

hầm là lúc mở cuộc quốc trại, ông khuyến dụ nhơn dân trong tổng được thăng số và ông cũng lấy học nhà một số to tác mà cho vay thêm, cũng trong năm ấy ngày 22 tháng Janvier ông được thưởng ngàn bài nhì hạng và có lời khen như sau đây: Cai-tổng rất xứng đáng, rất cần mẫn lo việc bổn phận công việc nhiều mà lo kham, các quan Chủ-tỉnh trước đều bằng lòng, có 23 năm công nghiệp trong ấy có 4 năm làm Cai-tổng và 19 năm làm hương-chức giáo-lập và Hội-dồng địa hạt.

Từ ấy nhân này ông Trần-minh-Hậu còn làm nhiều đều xứng đáng thêm nữa, nên ngày nay ông được thưởng ngàn bài này; là ông xứng ra lập một nhà hảo-sanh tại chợ Cai-côn là chợ của ông qui tựu, nhà hảo-sanh này tuy còn mới chưa được vẹn toàn, song cũng giúp đỡ nhiều cho nhơn dân. Bà Trần-minh-Hậu cũng hiệp lực mà làm nên việc phước này nên trước bà sanh đây ta tỏ lòng cảm ơn và khen ngợi bà.

Ngân bài như hàng mà nhà-nước ban ngày nay cho ông Huyền-hàm là người có công nghiệp cùng xã-hội, nguyên ta có lời xin cùng quan trên như sau đây: Cai-tổng văn học hay, trí minh mẫn giúp tôi trong việc chánh trị rất xứng đáng và tôi cầu xin quan trên thưởng người.

Vậy ngân bài này là phần thưởng của một viên quan công nghiệp, thanh liêm và hết lòng lo lợi quốc lợi dân. Ông Trần-minh-Hậu tôi lấy làm toại chí mà ghim ngân bài này trên ngực ông (công chúng vớ tay khen ngợi). Quan Chủ-tỉnh đợc-giữ, ông Trần-minh-Hậu tiếp đọc một bài kính tạ sau này tỏ lòng đợc ơn quan Chủ-tỉnh cùng các quan có cấp thưởng tưởng đến ngài.

«Bẩm quan lớn cùng các quan, Rất may cho tôi và hương-chức bầy làng được hầu tiếp nghinh quan lớn thưởng tưởng đến đây, chúng tôi quá đỗi vui mừng biết lấy chỉ can sơ to lòng thành kính mà hoang nghinh.

Mấy năm quan lớn an trấn tỉnh Sôctrăng này đợc ý nhơn từ giúp đỡ mở mang kinh thống lộ thăng, cầu cống, đồn, thủ, chợ, nhà-sanh, công-sở, học đường rất nhiều đại hữu ích cho dân cộng hưởng thái bình tấn phát làm ăn mùa màng thanh mầu trăm họ thâm cảm vô cùng.

Quan lớn hằng xét nét các viên quan chức sắc mần cán lâu năm đã ra ơn xin giùm với quan trên ban thưởng xứng đáng công lao để gương tốt tôi dưới khám phụ-cán-dữ quan lớn quảng đại công bình.

Nay chẳng nài mới mới quan lớn đến gần Médaille d'Honneur cho tôi giúp nước tron niềm sốt-sắng từ làm làng cho đến Huyện-hàm 31 năm trưởng, trong khoản mấy năm quốc-gia hữu sự về giặc, những quốc-trai, quyền tiền mộ lính cùng các việc chi tôi đều giúp của ra công cho được an thành, nhà nước thăng trăn bình yên.

Còn vợ tôi tu nhơn tích đức ra nhiều bạc cứu giúp bà lính ngoài Bắc bị thủy tai mong ơn Hoàng-Đế Nam triển ân từ kiểm liên cũng bởi nhờ ơn quan lớn giúp tôi xin giùm mới là được vậy.

Nhà sanh là nơi này vợ tôi đương lo cất bằng cây ngói lớn rộng ra có ngăn lớp nhà-thượng, nhà-sanh, ngõ làm phước phần cho kẻ nghèo bính hoạn sanh thái-lời ở cho gần khỏi rủi ro hao tổn đến nơi xa.

Vậy tôi thay mặt cho các làng dân xin cầu nguyện cho.

Mầu quốc thanh bình bốn biển Đại-Nam Hoàng-Đế thánh thọ vô

Quan Nguyễn-Soái khương cường.

Rất đợc ơn quan lớn, quan Biện-lý muốn lãnh có lòng cố cấp thưởng đảm lễ dân, xin cầu chúc cho 2 quan lớn ở Sôctrăng lâu dài mở mang nhiều công ích cho bá tánh vạn gia,

nhuần gọi. Chúc cho quan thầy thuốc miêng trường trợ giúp việc chương đầu vệ-sanh cứu bính nguy hiểm dân lành nhờ ơn tái tạo.

Chúc cho quan Đốc-học quân khai giáo huấn cho trẻ mau tiến phát tài danh điều giặc thơ-sanh nơi đường văn hoa.

Chúc cho quan Hoa-dô chỉ về về địa thế thiết hành dân chung hưởng nhờ chợ phố ruộng vườn mau thành vườn.

Chúc cho quan quân hiền từ an huệ giúp nước thương dân cho rộng thêm tài chánh quân Kesach này y lời tôi sở nguyện».

Giữ lời vớ tay lần nữa, nhạc sanh trời dòng phù trầm phao dật mien mưa rất nên vui thú có thơ chụp hình để làm kỷ-niệm chỗ găm Médaille. Xong rồi các quan đi viêng một chỗ, rồi đồng nháp tiệc hoang lạc tạc thu vui vẻ.

Bảy thôn hương-chức.

Tin mừng

M. Trần-quang-Minh. Depositaire de la Pharmacie centrale Bachieu mới cho hay rằng: con của bạn la Trần-quang-Thong giáo-tập tại Vĩnhlong mới sanh đặng 1 gái rất phượng-phội hơi 1 giờ rưỡi trưa, 23 tháng 9 Annam nam 9 Novembre, đặt mỹ danh là Trần-minh-mai.

Thật trời cũng thương người, thì vớ rồi bạn Trần-quang-Minh: Một một con, sau da heo ruồi.

Nay con trưởng nam lại có con thì: Thước chắt cháu, mừng cũng nở gan.

Chết là: Mừng này sau nò phát tang.

Cho hay: (Không) ai cười cả kiếp.

(Không) ai than trọn đời.

Cao xanh kheo dành cho người!

Vậy tôi có mấy lời đề-chúc cho bạn được gia-môn hũu-hạnh.

Felix Mông-Trần

Tiếp đặng tin mừng của vợ chồng ông cựu Hương-chủ khá ở làng Thới-binh (Cântho) cho hay rằng trong 2 ngày 26, 27 tháng Novembre này, vợ chồng ông có đình chữ vu qui cho lính ai. Nên trong tại ngày đó vợ chồng ông có thuyết tiệc mà đãi thân bằng quyến thuộc, cũng đến cùng vui và mừng cho vợ chồng ông hũu phước sanh con cưỡi gĩa rơ rang.

Vậy nên tôi xin tỏ lời cảm tạ vợ chồng ông cựu Hương-chủ, và chúc cho hai họ trăm năm kết tóc lầu đài.

Võ-ngọc-An

Thời sự

Cântho HAI CÁI XE HƠI ĐUNG NHAY

Ngày 21 Novembre 1925, lúc 12 giờ đưa lại của Cai-dầu cách bên đó hơi Cântho - Cayon chừng 300 được có này ra một việc rất lạ và 2 cái xe hơi đung nhay. Ngạc nhiên có thể như vậy: 1 cái xe hơi của bà-dâm ở Bâch-giá di Vĩnhlong, lúc qua đợ Cântho - Cayon rồi, chạy qua vừa khỏi cầu Cai-dầu, thỉnh-thình lại gặp một cái xe hơi ở đầu kia chạy qua, thế thì xe chạy cùng là màu, phần cầu hẹp không thể tránh nhau được, nên phải đung nhay một cái "au" 2 cái đầu xe hư nát, bánh xe méo gãy chồng gong lên trời, cái xe của bà-dâm ở Bâch-giá hư nhiều lại bị miếng kiến vàng nhấm đục bần-tang và mặt của bà mầu tương. Nghe nói xe hơi kia của một người Annam ở Bâch-giá di Saigon - Vĩnhlong về, hơi xe chạy rất mau, nên lúc vừa đến đầu cầu thì cái xe của bà-dâm qua tới, tránh không kịp phải đung nhay như vậy. Ngoài ra những vết tích của bà-dâm, thì không có ai bị bính chi hết. Kể đó có một cái xe hơi của một người Annam ở Vĩnhlong đi Cântho vừa đến nơi, bị 2 cái xe hư năm càng lộ qua không được, vì vậy cũng hảo tâm liền

a ơn đưa bà-dâm đi Vĩnhlong - năm nhà-thương theo lời bà xin. Còn tên Boy và Chauffeur của bà ở lại đó giữ xe và chiếu khai các việc cho cô bót.

Chứng một giờ sau ông Cô Cântho hay được sự xe đung dây đến lấy lời an-kết của hai đảng.

XA-PHỤ ẬU ĐÀ NHAY

Tên Nhiều, tên Bô và tên Cho cả ba đều làm nghề kéo xe ở châu-thành Cântho, vì một việc nhỏ mọn rồi ra tay đâm củ nhau cho đến đôi bị có bốt phạt và mới chịu!

Số là buổi trưa ngày 25 Novembre 1925 tên Nhiều kéo xe ngang tiệm cam đồ xây gặp tên Bô kéo lại bao đoi giùm 2 cái bạc nhỏ lấy gộc từ.

Theo lời khai của Nhiều thì nó có trao 2 cái bạc nhỏ cho tên Bô; song tên Bô chưa trao gộc từ (0.2) lại cho nó. Còn tên Bô thì khai đã có trao

Vì vậy mà hai đảng cãi cộ, thế thì chửi mắng nhau lại có tên cho đi với tên Bô cũng tiếp và chửi tên Nhiều, rồi cùng nhau ẩu đả. Bởi một danh không lại hai, nên tên Nhiều bị ăn thôi ăn đâm, đập đã trúng búng, từng thế phải là phu lịch đến thộp chộp cả ba đem về bốt.

Tràon

LA-THÀNH TỰ-TỬ

Sớm mai 17 Novebre này người ta đi chợ ngang gốc cây sung nơi đầu cầu bước qua nhà-thương Tràon, xây gặp một cái từ thì treo có mào chét tại đó. Trĩ hô lên, Hương-quân làng Thiên-mỹ đến xem xét thì mới ra là thay của ông La-Thanh kén là Phan-van-Thanh tuổi ngoài 60 lại mang bính ho lao, nhà cửa không có, đương khi đi hành-khất mà do như. Lúc trước đây ông ta có vợ năm đương bính tại Nhà-thương Tràon được chừng nửa tháng kể xin ra ở ngoài cư tha trôi-nơi theo phở theo cho mả xin an. Ông ta tự-tr cậy, thế khi nghĩ vì thân phận có quá lại tuổi già bính lao, không chôn dựa nương, không người nuôi dưỡng; thế là một giã về Dạ-dải mà được yên thân, hơn sống mà chịu gian-nan trên trần thế!

Xét rõ từ thì thế có mào chét, nên Hương-quân giao cho làng chôn rồi làm lễ phước cho quan theo lệ thường.

NGUYỄN-LỘC-TIẾNG

(lai cáo)

Vật hữu dụng làm

Qui vị thương-gia, hàng xe, chữ xe hơi, xe kéo, xe ngựa, thợ sơn, thợ đóng ghê muốn vẽ số, vẽ chữ cho mầu, cho tốt, được ngay thong nên mua Ráp-chữ (Jeux d'alphabets) Ráp-sô (Jeux de chiffres) bằng kẽm vẽ đóng, dầu mấy mươi năm cũng không hư.

Ráp-chữ và Ráp-sô này để trên vách tường, để trên bàn, trên nắp thùng, bất hạn để chỗ nào cũng vẽ được hết, mà chữ và số coi đẹp và ngay thẳng lắm, chẳng khác nào chữ in

Thường xoi gương thấy cái chi

Các ông các bà có vườ lòng nước da của các ông các bà không? Có thấy chi mà phải sanh lo sanh lắng chẳng? Nếu có vậy thì hãy dùng xà-bong hiệu Cadum mà rửa ráy thì nước da đẹp tươi tốt tự nhiên. Xà-bong này có bọt nhiều làm cho đỡ đỏ què mỗi ngày dùng theo mấy chúng long đều tươi sạch cả thấy.

Savon Cadum

Sách đóng âm tự vị

Chữ quốc ngữ mà muốn viết cho đúng thì phải học cho kỹ lưỡng. Mà muốn học cho kỹ lưỡng cần phải có một cuốn tự vị cho rành. Tự vị quốc ngữ mà xuất bản xưa nay thì có cuốn tự vị ông Paulus Gue, cuốn tự vị ông Gembrel và mới đây có cuốn đóng âm tự vị của ông Nguyễn-văn-Mai, là giáo sư tại trường Bon-Quốc Saigon. Hai cuốn trước thì dù và nhiều chữ hơn nhưng lại mất tiền. Cuốn thư ba tuy là nhỏ hơn nhưng giá thì rẻ, dễ cho học trò dùng thư vùa làm.

Sách đóng âm tự vị in lần đầu là năm 1917 nay đã hết rồi mới in lại lần thứ nhì. Kỳ này giá bán mỗi cuốn là 0.50.

Có trữ bán tại An-hà an quan Cân-tho Ai ở xa muốn mua xin hự thêm 120, tiền gởi.

Xin ghé mắt !!!

Xưa nay mấy lo thợ bạc ai có đến mua đồ nữ-trang hay là lấy đồ dặt làm rồi, thì chủ lo thường lấy một tấm giấy sơ-sai gói, coi không xứng đáng và không lịch sự.

Đời văn-minh, muốn việc đều mỗi ngày mỗi canh cải theo Âu-mỹ.

Bởi vậy nên bốn hiệu đợc ý gởi bèn Tây làm một thứ hộp đựng vàng đôi (nhỏ lớn cũng vừ) hoặc giấy chuyền, theo điệu Kim-thời coi rất huê-mỹ để cho mấy ông chủ lo thợ bạc và mấy ông mua bán vàng dùng để đồ nữ-trang coi lịch sự lắm, mà như là dùng hộp này mà đựng đồ lễ sinh thì càng hay lắm. Qui bà qui cô cũng nên mua hộp này đặng đựng vàng vàng cho khỏi dùng chạm hư mốp.

Hộp này tron, bề cao 0.01, bề tron 0.001, bề chạy chỉ vàng có thứ mầu, hướng, có thứ mầu trắng.

Giá bán lẻ mỗi cái 0.08

Kỳ này qua không bao nhiêu, như qui ông qui bà muốn mua bao nhiêu, xin viết thư cho hay sớm sớm kéo hết. Thư và mandat xin đợ cho M. Đô-an-Ya quân lý An-quân An-hà Cântho

Sao mà nhân mầy nhiều mặt da thịt có ngứa khó chịu thì lấy Pommade Cadum thoa cho hết gây quào làm chi cho tróc vẩy trầy da.

ANCIENNE MAISON AKOUNE

Epicerie Mercerie

Ban Ly-Seng dit Vang-Lai-Thanh HUYNH-SANH, propriétaire

31, Rue du Quai. - Cantho-ville

Téléphone: 8° 24

Maison vendant Le meilleur marche

Consommations sur place

Alimentation générale

Vins fins, Vins de table et liqueur de toute marque en caisses et en bouteilles

Conserves alimentaires de 1° marque

Arrivage à chaque courrier de France: FROMAGE Gruyère en meule.

GLACE

Parfumerie marques les plus connues

Verrerie et cristallerie de luxe et ordinaire

PARFUM, CIGARETTES ET CIGARES

Expeditions soignées et rapides dans l'intérieur

MAISON DE CONFIANCE

• LÉ TIEN-CHING •
LA PHARMACIE SAIGON
Hàng may đồ Y-PHONG
Thợ cắt thiết kế và may quần áo
Có phòng riêng mặc lót
CABARDINES DRAPS POUR
LAINAGES SMOKING
DRAPERIES TISSUS
SERGES ANGLAIS
TUSORS FLANELLES
• Bán •
ĐỒ CÀN "DRIVA"
ĐỒ CHẠM Giày TENNIS
SALON Giày TÂY
TỦ THỜ Giày HẠ
TỦ BÌNH Nón FEUTRE
KHAY HỘP Giày BÀN ĐÁ
vân vân Có BOUCLES

Mỗi tháng có hình kiểu đồ quần
• mỗi bên TÂY lại luôn luôn •
Xin QUI-VI chiểu có TOURS

CHỢ HỒ CHÍ-MINH, SAIGON

Nếu không có rạp, khi qui vị muốn về chu hay là số coi được, thì cho phải do tôi, do lui, lấy ni-lát cho dùng mực mới về mà còn sợ chữ cao chữ thấp nữa và nhiều khi phải đi kiểm tay thợ khéo về mới xong, thì mất ngày giờ biết bao nhiêu, chờ dùng tập chữ và tập-số của Bôn hiên

nó trên đây, hư dặt vô thì về khỏi lo làm cho gờn, mà chữ và số coi đẹp lắm, nội từ chữ và số cách nào cũng dùng nó mà vẽ được.

Có bán đủ cả thường dùng, bề cao từ 0.01 cho đến 0.110.

Giá bán của này bán thật rẻ làm vì nhờ liên quan cho.

Qui ông nào mua nhiều sẽ cho hai hòng khá.

Thơ và mandat xin đợ cho

M. ĐỒ-VĂN-Y.

Quân lý An-Hà An-quân Cântho.

AN-HÀ AN-QUAN

TẠI CHÂU THÀNH CANTHO

BÁN DỪ THỨ GIẤY VIẾT MỰC VÀ SÁCH VỎ

LÀNH IN DỪ THỨ SỔ BÒ VÀ THIẾP

Lành khác con dấu đóng, bản xe máy, bản xe hơi, và mộ bia bằng đá cẩm thạch.

GIÁ RẺ — LÀM MAU

TAM NĂM DANH TIẾNG

PROVINCE DE CANTHO

AVIS D'ADJUDICATION

Lieu, date et heures de l'adjudication: Inspection de Cantho le 4 Décembre 1925, à neuf heures.

OBJET DE LA FOURNITURE	IMPORTANCE		
	APPROXIMATIVE	PROVISOIRE	DÉFINITIVE
Essence minérale	18.000.00	150.00	9.000.00
Sable de nuit de Chandoe ou de Long	10.500.00	280.00	5.250.00
Bois de chauffage	1.700.00	40.00	850.00
Bois de saw debite	1.400.00	35.00	700.00
Pétrole	870.00	22.00	435.00
Peintures et matières grasses	35.000.00	88.00	1.760.00
Objets de quincaillerie	16.000.00	40.00	800.00

Bureaux où le cahier des charges peut être consulté: Inspection de Cantho et 4e Bureau du Gouvernement Saigon.

Cantho, le 13 Novembre 1925.

L'Administrateur.

PROVINCE DE CANTHO

Avis d'Adjudication

Lieu date et heures de l'adjudication: Inspection de Cantho le 4 Décembre 1925, à neuf heures.

OBJET DE LA FOURNITURE	IMPORTANCE		
	APPROXIMATIVE	PROVISOIRE	DÉFINITIVE
Aliments nécessaires à la nourriture des élèves de l'Internat	24.000.00	600.00	12.000.00
Nourriture des prisonniers	8.500.00	212.00	4.250.00
Enveloppes et chambres à air pour autos et bicyclettes	1.500.00	38.00	760.00
Effets d'habillement pour les gardes civils, surveillants de prison et agents de la police communale	50.000.00	125.00	6.250.00
Linge pour l'Hôpital	16.000.00	40.00	800.00
Enlèvement des résidus de la nourriture des élèves de l'Internat	600.00	"	"
Vente des friandises aux Internes du collège	300.00	"	"

Bureaux où le cahier des charges peut être consulté: Inspection de Cantho et 4e Bureau du Gouvernement Saigon.

Cantho, le 13 Novembre 1925.

L'Administrateur.

Trọng nghĩa khinh tài

Kính xin ông chủ hạt An-Hà mở lòng từ thiện, cho tôi được làm việc tại đây, và gọi chú thêm lấy cho người Nam-Việt. Thâm tưởng học tiền là lợi dụng học-mạng, trong đời cái tôi tham biết bao là đây được, xưa nay vẫn có thương ngay cho đến đời giết mạng đời nhà cũng bởi vậy tiền mà ra.

Như chuyển đưa này lấy là ơn riêng của tôi, song trường lại có được thêm lấy cả một đời.

Chưa đến 10 giờ trưa ngày 20 Octobre 1925 tôi tới là cửa nương nhà Nguyễn-Khuông-Ninh, ở làng An-phu-Hào, huyện Tân-Anh, đã sắp đặt sẵn cửa nhà ở, và sinh lý.

Nhưng tôi mới vào nhà, thì lương lương từ trên xuống, tôi đã thấy, nhưng cũng không dám đi vào, vì tôi thấy có một người đang ở trong nhà.

Tôi vào nhà, thì người đó đã nói: "Ông là ai?" Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây." Người đó nói: "Ông là ai?" Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây."

Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây." Người đó nói: "Ông là ai?" Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây."

Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây." Người đó nói: "Ông là ai?" Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây."

Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây." Người đó nói: "Ông là ai?" Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây."

Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây." Người đó nói: "Ông là ai?" Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây."

Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây." Người đó nói: "Ông là ai?" Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây."

Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây." Người đó nói: "Ông là ai?" Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây."

Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây." Người đó nói: "Ông là ai?" Tôi nói: "Tôi là người Nam-Việt, tôi muốn làm việc tại đây."

PROVINCE DE TANAN

Service Régional

AVIS D'ADJUDICATION

Lieu, date et heure des adjudications: Inspection de Tanan, le quatre Décembre 1925, à neuf heures du matin.

OBJETS	IMPORTANCE		
	APPROXIMATIVE	PROVISOIRE	DÉFINITIVE
Entretien des bacs pendant l'année 1926	néant	néant	néant
Entretien d'effets d'habillement en 1926	15.000 francs	750.00	750.00
Entretien de matières grasses et divers en 1926	10.000 »	50.00	500.00
Entretien de peintures et accessoires en 1926	5.000 »	25.00	250.00
Entretien de quincaillerie en 1926	6.000 »	30.00	300.00
Entretien de papeterie en 1926	8.000 »	40.00	400.00
Entretien de registres et imprimés en 1926	600 piastres	15.00	150.00
Entretien d'essence pour automobiles en 1926	1.800 »	45.00	450.00
Entretien de pétrole pour éclairage en 1926	1.000 »	25.00	250.00
Entretien de bois de construction en 1926	600 »	15.00	150.00
Entretien de chauffage en 1926	1.200 »	30.00	300.00
Entretien de nourriture des malades en 1926	3.500 »	87.50	875.00
Entretien de nourriture des prisonniers en 1926	5.500 »	137.50	1.375.00

Bureaux où les cahiers des charges peuvent être consultés:

1° Inspection de Tanan,

2° 4eme Bureau du Gouvernement à Saigon.

nói rằng: Thi ân bất cầu báo. Ấy có phải là tài sơ nghĩa trọng, chẳng đáng khen sao? thật ân đức vô biên đáng ghi danh tại.

Vay tôi xin để lời được tỏ lòng kính tạ ơn bà thí đại nghĩa cùng tôi, tôi nguyện ghi xương cốt.

NGUYỄN-KHUÔNG-NINH

cư Hương-Hào làng An-phu-Tân

à Cần-kê (Cantho)

Thời sự

TRÁI DỨA SẮT NHON

Lúc 4 giờ chiều ngày 21 Novembre tôi đã đưa gói nhỏ tên là Lê-thị-Nhan 7 tuổi con của tên Lê-văn-Việt ở làng Tân-phu đông (Sadec) đến xã ông ba con tại làng Phong hòa (Cần-thơ) thì Nam đang ngồi chơi dưới gốc dừa, thấy hình sự rồi rồi dần dần đến, một trái dưa tươi bị chuột khoát ở trên cao nhẹ nhàng dần thị Nhan mà rất thương hại cho đứa nhỏ này bị đói bụng, liền đem ra một quả dưa cho nó ăn, nó không chịu lấy.

chở đến nhà thương Cantho, nhưng đã vô phương cứu được. Qua đến 12 giờ trưa ngày 25 Novembre thị Nhan hôn về Di lộ.

ĐỪA NÀO ĐÃY?

Gon nhỏ Nguyễn-thị-Anh mới lên 8 tuổi nhà ở chợ-giữa (Cantho) sớm mai ngày 16 Novembre rồi đây vưng lời mẹ nó đi xóm dưới lấy đồ. Thị Anh đi từ sớm mai đến trưa cũng chưa thấy về, mẹ nó ở nhà nông lòng sai người đi kiếm, giữa đang gặp nó vừa đi vừa khóc. Hỏi nó thì nó nói rằng: nó đang đi về đến khu vực nhà, có một anh nào không biết tên quần trắng nó đen áp lại ôm nó đem về buồng rồi làm vậy. Vậy. Đâu nó, nó đói là anh đó bụng mềm và hân vận cổ nó. rồi anh chạy mất.

Mẹ thị Anh từ đó buồn đau đau với quan Biên lý ngày đây quan thấy khăn ướt thị Anh có vẻ qua vậy chăng? Đứa nào đây?

BÀI DIỄN THUYẾT

CỦA QUAN TOÀN-QUYỀN VARENNE

Tại Phủ Toàn Quyền ngày 18 Novembre 1925

Thưa Quan Tiên nhậm Tổng Thông

Ngài trước tôi chọn này dạng trao quyền cho tôi, thì hẳn phải hết của tôi là tôi giữa công chúng rằng Thành-Pủ Cộng-Hoa cho nên ngài vì trong các việc phải cho ngài ngài làm nên công việc biệt cho Pháp-Quốc và cho Đông-Pháp qui trọng này.

Tôi lấy làm đẹp lòng mà nói ra quả quyết mình biết những việc này đã làm ở đây trong khi quan tại Toàn-Quyền vẫn mất và từ nay tôi đã dặng đến vinh diệu kẻ thừa quyền chức của ngài.

Hà mấy tháng nay, có thể nói rằng tôi đang cho hay từng ngày việc ngài cai-trị và tôi biết trọng công lao to tát của ngài, chánh sách khoan-dãi của ngài và cách cư xử khôn ngoan của ngài.

Đợt này cho nên tôi đã quyết tâm làm hết cách cho dạng ngài đem sự từng trải mà phụ lực cho tôi trọn hết mấy khi tôi cảm quyền cao trọng cách phụ lực ấy thế nào, tôi còn đương kiểm, còn phải định ra cho có quyền hành đặt biệt, dạng ngài có thể đem giúp đỡ. Thuộc địa của ngài hiện thống tướng các những sự vụ và lợi quyền ở đây.

Sẽ thành ra nặng quá nếu tôi chẳng có bề san bớt một phần cho người phụ lực của tôi đã chọn chỉ vì tài năng xuất chúng.

Các ngài, vừa đến nhậm quyền cao trọng làm Tổng-thông Đông-Pháp, thì bốn phần tôi là kính chúc vọng linh đẳng minh-vương Nam-Việt nên thăng-bá, lúc sanh tiền ngài thật là một người bạn trung thành của nước nhà con Pháp.

Tôi xin tôi thêm lời phân-tri của dân-Quốc cũng Hoàng-Đế Vinh-Thọ là một bậc kế-thừa rất xứng đáng, nghiệp cả thiên-vương.

Tôi xin tôi cũng đức vua Cao-Miền lòng tôi kính-trọng ngài vì ngài có đức lớn và thường hết dạ công-thanh với Pháp-Quốc là nước giao-hảo bảo hộ giảng-san của ngài.

Sau hết, tôi xin gửi chào đức vua Vang-tượng và tôi cũng ngài rằng tôi hết dạ ân-cần với dân Lào ở bên xa xôi.

Các ngài các ngài thấy tôi còn rất cảm động vì mới đây, trong thành phố Sagon này, tôi đang ca ngợi đến tiếp rước cách trọng thể, Tây-Nam đến hiệp một, chạy đến đón tôi, dặng chào mừng và giục lòng một nhà chánh sự tới đây mà lãnh lo gánh vác vận mạng cõi Đông-Pháp này.

Đó là một phần thưởng trước hết cho công tôi cố gắng lúc sau này dạng rõ phần trách nhiệm của tôi và cư-xử làm sao cho xứng với phần trách nhiệm ấy.

Kỳ thật, trước khi xuống tàu thì tôi đã dặng bên Mầu-Quốc chẳng

biết bao nhiêu là dân tởm-ác, những lời thân-ái của người ở mọi nơi mà vì một lẽ chỉ có lòng quan có đến cơ phải đặt theo bề hình chất và theo phía tinh thần của xứ tốt đẹp này.

Nếu khi ấy tôi không có tưởng rằng các quan thọ mạng trước tôi, lúc ban sơ, cũng dặng những lời xưng-tặng, những tiếng tin cậy như tôi vậy, thì có lẽ tôi cũng vì đó mà sanh ra chut lòng tự đắc.

Thế mà, các ngài biết tôi dạo nhậm tại Đông-Pháp cách nào, có cái chánh sách gì sẵn hay không. Thiết không, tôi chịu rằng không có đâu chỉ làm cho tôi dặng sáng bề lãnh quyền cao trọng của lui trên phủ thác, chẳng qua là có lẽ, y theo lời người vui nhắc lại mới đây, tôi đã lau ngày chuyên lo quốc sự, đã ghe phen lịch lãm nhưn tỉnh và thường một lòng trọn thờ công lý chẳng tưởng lợi tư.

Mà ở đây, trước mặt bá tánh hoan nghinh, bá-tánh ấy chính là người tôi sẽ vì đó mà giao-công hành-sự, tôi bắt hỏi mình rằng chờ đến phần tôi có phải là nói trước cho người khỏi trông mong hay không.

Tất-nhiên, tôi ráp làm phận sự phải có lòng khảng-khải, có chí nhiệt thành; song tôi phải lấy mắt đo-lường những điều trở-ngại nan-vi và hỏi thăm rằng chờ tự mình có nên ngăn bớt những điều mong mỏi của người dường như sanh ra chung quanh mình vậy hay không?

Muốn làm đến ấy thì ngày nay tôi phải bài ra đủ hết, phân xét ra kỷ-lương các vấn đề quan trọng đương thì của Thuộc địa, phải chú ra liên hay giờ những phương pháp khả-vi mà giải quyết vấn đề ấy.

Tôi cần thận giữ mình chẳng làm như vậy.

Trước hết, vì tôi không muốn cho bài diễn thuyết hoan-nghinh này thành ra một bài công-cáo chánh sách đông-dải. Tôi không tra những bài công-cáo, tôi có kỷ tên cùng nội; tôi có dịp đọc nó lại, mà tôi đọc thì tôi càng rõ rằng những lời hứa viết ra thì có đến bất tiện và cũng vô ích như lời hứa miệng vậy. Bình sanh tôi cũng có dụng lời biện luận nhiều khi. Mà ở đây tôi tính dùng lời ít hơn hết.

Chờ chỉ có một điều dùng câu đại-khải mà thích-giải mấy câu đại-cang về chánh-sách Thuộc địa, thì tôi chỉ vịn theo biết bao nhiêu lời hay tuyệt-diệu của các ngài có lẽ từng nghe và tôi thiết nói ra không hay bị kịp. Mà có lẽ sự từng trải đã làm cho các vị quan trước tôi cũng như đã làm cho tôi biết rõ rằng cứ nói với cái làm cách xa nhau cũng như lời hứa với sự thật hành

vậy, và tôi cần nói lại ở đây lên này là tôi đã nói tại Paris với nhiều người hỏi coi ý tôi thế nào: "Tha tôi làm người thất vọng vì tôi ít nói hơn làm người thất vọng vì tôi ít làm. Hứa ít làm nhiều. Dọ hỏi trước khi làm, tha làm hơn là nói. Như thế là khôn. Tôi quyết vậy."

Tại nhiên, vài ngày nữa, khi Hội-Đồng Chánh-Pủ nhóm tại Hà-nội, thì người thay mặt cho Mầu-Quốc phải tới và kiến của mình trong phiên-văn ban trước dự-kiện Đông-Pháp. Chứng đó thì người sẽ trần-trình. Mà người nói lên ngày nay rằng người bay giờ còn phải kiểm biết thêm và người câu hỏi ý trước hai các quan chánh các ty và các quan cai trị các xứ thuộc về Đông-Pháp. Người cũng sang lòng than nhận bài luận cho nào giờ đến, hết thay những lời dặng dự của tôi nay có thể bay ra cho người, người gộp hết ý kiến và nghe hết những kẻ nào có đến phiên-trách to ra.

Xin các ngài tin lấy, chẳng phải tôi không biết mấy điều trở ngại quan trọng của cảnh ngộ đương thời Đông-Pháp, nhưng ngày nay, hoặc do bề tôi chưa của ta mà ra, hoặc vì cuộc kinh tế và chánh-trị xứ này mà có.

Mà trước khi quyết định, đầu tôi đã dặng bao nhiêu kiến thức về việc ấy đi nữa, tôi còn cần làm cho đủ thêm, còn cần xét lại cho rõ ràng chắc-chắn giữa chỗ thất hành, trong trường vận-dộng, những tư-tưởng tôi có đến giờ.

Vậy thì, tôi xin nói lại, bữa nay không biết đến chương-trình và chẳng có bài công-cáo.

Tuy vậy chờ từ đây các ngài có quyền hỏi tôi về các phương-chiến tôi sẽ nói theo trong việc hành-chánh và các cơ-chế của tôi sẽ đứng mà đợi đợi với nhem dăm.

Đầu này làm sao, tôi sang lòng dặng vài lời nói rõ. Trước hết, xin nói về phần chánh-trị.

Phải giữ tại Đông-Pháp phương-chánh-trị chủ-chân, cân-nặng, tiết-kiểm công-năng, nghiêm-nhất với mình, nhưn từ với chúng, thường chăm-nom sự cân-yếu của dân theo bề vật chất và theo phía tinh-thần, cố gắng thi ân hơn là dụng-phương-cương chế-bạt theo ý-kiến của mình. Phải dùng phương-chánh-trị làm sao cho các viên-quan đều vậy theo chế-chia người thủ-trưởng của mình, thường đem dạ trung-thành mà giúp đỡ, hứu dụng cũng lấy làm vinh-diệu mà thi-hành mạng-lệnh của người và nhất là hiểu rõ chánh-sách của người dạng giúp người cho dạng hay thêm.

Chánh-trị ấy phải bình việc lợi quyền chánh-dáng của người Pháp ở đây, kẻ cách kia người cách nọ, đã giúp cho mở-mang phát-lại

thuộc địa này và cũng phải làm cho theo thích những điều hi-vọng càng ngày càng lớn của đoàn dân bốn xứ.

Vì người Pháp thì chánh-trị ấy phải chăm lo làm hết thấy việc chi có ích cho sự khoáng-trương cuộc kinh-tế tại Đông-Pháp, hết thấy việc chi có thể làm cho tốt hơn những cơ-quan sanh-sản và giao-diễn của thuộc địa có thể làm cho khéo hơn những khế-cử của trường kinh-tế ngày nay. Chánh-trị phải bảo-hộ quyền lợi ấy bao giờ mà nó thích hợp với quyền lợi chung mà thôi. Nhà nước làm vậy thì có phép buộc người Pháp ấy phải dưng sức sanh-sản của bốn xứ, bề mạnh-giỏi của cư-dân và phải kính-trọng phong-tục, đều chỉ riêng lạ và tánh-tình hay cảm-xúc của nơi giống người ta.

Vì người bốn xứ thì nhà-nước phải bảo hộ làm sao cho có công-nhiệm dặng người khỏi bị lỏng quyền-cường-bức đủ đều; nhà-nước phải vì người mà lo-lắng luôn luôn kiểm-thé làm sao cho bề an-ở của người dặng khá hơn và mực-tri-hóa tánh-tình của người dặng ưu-thêm nữa. Nhà-nước phải vì người mà lo cho người hưởng đời sung-sướng hơn trong sự lao-dộng, và cuộc thái-bình. Nhà-nước phải vì người lập ra nhiều nhà làm phước và kho dự-phòng tiết-kiệm dặng trừ bớt cái thảm-bệnh-hoạn bán-cùng.

Nhà-nước phải vì người lập nhà cho vay nhe lãi làm phước dặng cho người khỏi cái nạn cho vay lãi quá phép. Rốt hết thì nhất là nhà-nước phải vì người mà phổ-thông thêm học-thức thực-tam thường cho dân chúng và học-thức chuyên môn cho họ có biệt-tại.

Còn những vụ yên-cầu về đường-chánh-sách, rõ ràng chánh-sách, tam-rong chánh-sách, thì chúng ta chưa biết sự thế làm sao không có kháng-cự trước chút nào. Chúng ta xin có một đến là người để cho chúng ta có thì giờ nghiên-cứu các vấn đề ấy và nghĩ suy chín-chắn coi cách giải-quyết làm sao.

Ông Lamartine có viết rằng: "Chánh-sách là một cái phương-pháp tùy thì tùy thế. Chúng ta phải thông-học-thức, học-thức ấy sẽ có công-nhiệm tốt lành, thì cái chủ-câu này cũng thành ra đi-kết."

Song phải cần một lẽ, là phía dân Đông-Pháp người ta phải thiệt-dũng-tam-dũng-chí mà công-nhận an-dự của hai đảng Pháp-Việt hiệp-làm-ra, mà chịu rằng đều lợi của Đông-Pháp là gìn giữ sự-vừa-giúp-quần-bào của ta luôn luôn.

Nếu chúng ta có thể bảo người Pháp phải biết ơn đoàn dân hiền-lương và siêng-sản đã rứt họ vô

nhà và đã ở trung-thành với Pháp-Quốc trong cơn đại-biến, thì chúng ta cũng có quyền nói với người bốn xứ từ già tới trẻ như vậy: nói với người già: "Phải nhớ: Nhớ coi xứ Đông-Pháp thế nào khi ta chưa đến và hãy lấy mắt mà xem coi cuộc tân-hóa trong mấy năm nay ra làm sao"; nói với người trẻ: "Các người hỏi mình coi, xét cho ngày tháng coi nếu tính cơ bản gay bảo hộ của Pháp-Quốc rời khỏi vận-mạng Đông-Pháp thì xứ ấy sẽ trở nên làm sao, nước ngoài gồm ghé và dân trong sanh-ra biến-loạn thế nào".

Ta nói xin mọi người, các người Pháp, dân bốn xứ, đều phải hiểu nhau hơn vì ta chắc-ràng nếu người hiểu nhau hơn thì người càng thương nhau hơn nữa.

Dạng vậy, thì Pháp-Quốc đã thật-hành trên vật đất A-dông này một cái công-phu xuất sắc trong việc cai-trị thuộc địa của mình, vì đã đem vào cuộc văn-minh đương thì một dân tộc giòng-giòng rất xưa mà chẳng có làm cho dân tộc ấy mất một vô thanh-cao đặc-biệt của phong-tục lễ-nghĩa di-truyền. Và như thế thì Pháp-Quốc đã trọn giữ một niềm xưa này vẫn vậy, là cái phần đã nêu lịch-sử, cái phần chỉ dẫn dân đoàn, đặc-dường nhưn loại lên số cao-tôn mà hướng thuận-hòa, thái-bình và hạnh-phước.

Như tôi dặng, đầu có một lúc mà thôi, thật hành ở đây cái-chánh-cách ấy mà giúp cho nên cái tư-tưởng cao xa như vậy, thì tôi đã làm cho đời tôi đủ vinh-diệu rồi, và công-lao của tôi đã dặng phần thưởng trọng hơn hết của một người công-dân lương-thiện có thể ước-trông.

Yêu cầu
văng vot

CẮY MÓN

Đã SIROP &
DESCHIENS
có huân chương

Làm cho răng trắng sáng, ăn là một vị thuốc, và có tác dụng trị bệnh. Thuốc này được chế tạo bằng các chất quý hiếm và được bảo quản kỹ lưỡng. Thuốc này được bán tại các hiệu thuốc và cửa hàng bán lẻ.

Canine, 26 Nov 1928
 Usage: Geo occid. riv.